

SPACER PO POWSTAŃCZYM ZAMOŚCIU...

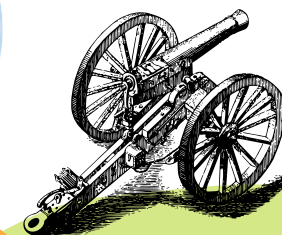
1,8 km

45 min

3

Nadszańce
bastionów VI i VII

4

Ratusz
i jego oficyna

2

Kościół
Franciszkanów

Cela Waleriana
Łukasińskiego

1

5

Katedra

7

Brama
Szczepkowska

6

Arsenał

JEDNYM Z WAŻNIEJSZYCH MIEJSC JEST...

1. Cella Waleriana Łukasińskiego przy Bramie Lwowskiej

Major Walerian Łukasiński był oficerem wojsk najpierw Księstwa Warszawskiego, a następnie Królestwa Polskiego i jednym z ważniejszych spiskowców przeciwko władzy rosyjskiej w Polsce. W roku 1824 został aresztowany i skazany za działalność patriotyczną. Przez ponad rok więziono go w kazamatach twierdzy zamojskiej. Po 46 latach niewoli zmarł na zesłaniu w Rosji. Jego uwięzienie w Zamościu upamiętnia tablica znajdująca się na ścianie celi.

2. Kościół Franciszkanów

Kościół ufundowany przez II ordynata Tomasza Zamoyskiego. Był największą świątynią w Zamościu. Po pierwszym rozbiórze Polski, Austriacy dokonali kasaty klasztoru i przejęli go na cele wojskowe. W czasach Królestwa Polskiego dawny kościół został przebudowany i pełnił funkcję magazynu artylerii i koszar.

3. Nadszańce bastionu nr VI i VII

Zbudowane w latach dwudziestych XIX w. budynki wzmacniające obronę fortyfikacji twierdzy na najbardziej zagrożonych odcinkach. Stanowiły jakby dodatkowe piętra bastionów VI i VII, dzięki czemu można tam było ustawić znacznie więcej armat. Odegrały dużą rolę w czasie obrony Zamościa w roku 1831, a po upadku Powstania Listopadowego i w trakcie Powstania Styczniowego były wykorzystywane jako więzienia. Pełniły też rolę koszar dla żołnierzy.

4. Ratusz i jego oficyna

W XIX w., gdy Zamość stał się twierdzą państwową, należąca do zależnego od Rosji Rządu Królestwa Polskiego - Ratusz gruntownie przebudowano. W latach 1823-25 pozbawiono go attyk i dekoracji, a podcienia zamurowano. Na jego tyłach dobudowano oficynę, która była przeznaczona na więzienie wojskowe, gdzie trzymano między innymi polskich powstańców.

5. Katedra

Dawna Kolegiata p.w. Zmartwychwstania Pańskiego i św. Tomasza Apostoła. Ufundowana przez Jana Zamoyskiego, zaprojektowana przez Bernarda Moranda. Powstała w latach 1587-1598. Tutaj przysięgali na wierność Ojczyźnie powstańcy listopadowi walczący w Zamościu i jego okolicach.

6. Arsenał

Budynek wzniesiony ok. 1630 roku, wg projektu Andrea dell'Aquy w czasach II ordynata Tomasza Zamoyskiego. Był głównym magazynem broni Twierdzy Zamojskiej. W chwili wybuchu Powstania Listopadowego znajdowało się w nim przeszło 300 dział, które posłużyły do uzbrojenia wojsk powstańczych. Obok wejścia do Arsenału, przy lapidarium można zobaczyć płytę nagrobną pochodzącą z cmentarza w Łabuniach, poświęconą oficerowi rosyjskiemu, który poległ w trakcie walk o twierdzę w roku 1831.

Płyta nagrobna pochodząca z cmentarza w Łabuniach.

7. Brama Szczebrzeska

Jedna z trzech bram twierdzy. Została poddana modernizacji w latach 1821-24, podczas której nadano jej surowy, klasycystyczny wygląd. Czasem jej boczne pomieszczenia wykorzystywano jako więzienie. Przetrzymano tutaj przez pewien czas m.in.. Waleriana Łukasińskiego.

Powstanie styczniowe w Zamościu (1863 -1864)

Początkowo powstańcy styczniowi zamierzali zdobyć twierdzę Zamość, pomimo stacjonowania w niej silnego garnizonu rosyjskiego. Zaniechanie tych planów nie przerwało funkcjonowania, zarówno w samej twierdzy jak i na przedmieściach działalności konspiracyjnej. Ważną rolę odgrywały w niej ośrodki znajdujące się m.in.: w Chyżej u Karoliny Racewicz, w Sitańcu czy w Starym Zamościu. Zamojskie kobiety na czele z Karoliną Racewicz i Rozalią Sierakowską (szlachcianką z Kosobud, opiekunką powstańczego szpitala) wspierały organizacje powstańcze i oddziały partyzanckie. Zbierały dla nich odzież i żywność, dostarczały amunicję, zajmowały się kolportażem zakazanych druków, opiekowały się rannymi, szczególnie w II poł. 1863 r. kiedy powstawały komitety opiekuńcze przy stałych szpitalach powstańczych.

Powstanie listopadowe w Zamościu (1830-1831)

Załoga twierdzy przystąpiła do powstania 5 grudnia 1830 r. Do lipca 1831 r. Zamość pełnił rolę punktu wypadowego i był schronieniem dla powstańczych oddziałów. 18 lipca nastąpiło oblężenie przez wojska rosyjskie. Twierdza była przygotowana do obrony, posiadała zapas amunicji i żywności, jednak gdy powstanie upadło dalszy opór był bezcelowy. 22 października 1831 r. obrońcy opuścili twierdzę Nową Bramą Lwowską. W czasie oblężenia istotną rolę odgrywały prowadzone akcje charytatywne na rzecz powstania i jego uczestników. W Zamościu wielką akcją patriotyczną zorganizowała Emilia Prądyńska, żona podkomendanta twierdzy zamojskiej, a później generała Ignacego Prądyńskiego.

